

Viadua – spolek pro ochranu a obnovu přírody a krajiny

Závěrečná zpráva k projektu „Pojďme se učit ven – přírodovědné výukové programy““

Zpracovala: Mgr. Alice Háková, odborný lektor a metodik výukových programů
listopad 2020

Cíl projektu:

Cílem projektu bylo připravit pro děti mateřských a základních škol výukové programy, při kterých budou všemi smysly vnímat přírodu kolem sebe. Budou pobývat venku a dozvídat se o základních ekologických vazbách a organismech žijících v botanické zahradě a o principech ochrany biodiverzity v přírodě. Důležitou součástí je dětem umožnit práci na zahradě, kdy děti pozorují růst rostlin od semínka k plodům. Mohou pozorovat i vývojové cykly živočichů – ropuchy, čolka, vážky apod. Při aktivitách bude využito zázemí Botanické zahrady PřF UP v Olomouci, kde byl v minulých letech realizován hmyzí hotel, instalován pozorovací včelí úl a také dřevěné molo s výukovou tabulí o vodních organismech, kteří zde žijí. Programy jsou se stoupající tendencí rozšiřovány od roku 2016 také pro žáky ZŠ. Programy jsou realizovány naším spolkem od roku 2014.

Projekt je rozdělen do tří klíčových aktivit:

1. Zpracování metodických materiálů pro výukové programy včetně pracovních listů pro předškolní děti a žáky I. a II. stupně ZŠ
2. Realizace výukových programů
3. Propagace výukových programů

Průběh projektu:

V rámci projektu proběhlo 20 výukových programů pro žáky mateřských a základních škol a v odpoledních hodinách proběhly programy pro rodiče a děti. Programy byly realizovány v areálu Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Cílovou skupinou projektu byly děti mateřských a základních škol a jejich učitelé, v odpoledních hodinách rodiny s dětmi ve věku od 4 do 12 let a jejich rodiče.

Program trval 90 min a byl veden jedním odborným lektorem a jedním až dvěma pomocnými lektory. Děti pracovaly samostatně či v malých skupinách.

S ohledem na epidemiologickou situaci v ČR byly programy doplněny o realizaci výstavy fotografií rostlin a živočichů, která proběhla na plotě Botanické zahrady PřF UP v červnu – červenci.

Náplň jednotlivých výukových programů:

KVĚTEN – Výukový program voda, Výukový program ptáci:

Program se zabýval pozorováním jarní přírody. Děti se seznámily s cyklem vody na Zemi a poznávaly různé druhy vodních živočichů v tůních, které se nacházejí v areálu botanické zahrady. Pomocí sítěk děti lovily různé druhy a s použitím obrázkového klíče a elektronické lupy se pokoušely organismy determinovat. Nalovily i pulce a čolky a pomocí obrázků se seznámily s vývojovým cyklem obou druhů obojživelníků. V další části programu děti s vodou experimentovaly, zkoumaly povrchové napětí vody, kapaliny o různých hustotách, jak taje led apod.

Další skupina se věnovala ptákům. Pomocí dalekohledů pozorovaly různé druhy včetně hnízd, dozvěděly se, proč si kukačka nestaví hnízdo a stavbu hnízda si samy vyzkoušely.

Při programu pro rodiče a děti si společnými silami vyrobili keramický květináč obložený kachlemi v barvě vody. Na konci programu si pomocí šifer a mapy našli poklad.

ČERVEN – Výukový program byl složen z dílčích úkolů na jednotlivých stanovištích:

Den vody s CHKO Litovelské Pomoraví – proběhlo pozorování různých druhů vodních živočichů v tůních a živých ryb. Účastníci se dále seznámili s obyvateli lužního lesa i řeky Moravy. Byli jim představeny turistické cíle a diskutovalo se o aktuálních problémech, kterým toto chráněné území čelí v současnosti. Dále byli seznámeni s jedlými a léčivými rostlinami, některé i ochutnali. V rámci programu proběhla výstava fotografií přírody CHKO Litovelské Pomoraví na plotě Botanické zahrady PřF UP.

Součástí programu byla možnost zapojit se do výtvarné soutěže CHKO Litovelské Pomoraví – krajina plná života.

V rámci odpoledního programu proběhla exkurze pro veřejnost za rostlinami, které rostou také v lužním lese v CHKO Litovelské Pomoraví.

ŘÍJEN – Výukový program o bylinkách, Výukový program stromy a plody:

Program byl věnovaný bylinkám a proměně podzimní přírody. Děti se seznámily s různými druhy bylin a s jejich léčivými účinky a uvařily si bylinkový čaj. Zahrály si na lékárnu a užití bylinek si vyzkoušely. Vytvořily si měsíčkovou mast, přiložily lístek jitrocele nebo kostivalu. Uvařily si bylinkovou pomazánku a kouzelný bylinkový nápoj. Domů si odnesly voňavý látkový pytlík s bylinkami, z kterých si mohou připravit čaj.

Proběhly podzimní radovánky v zahradě, děti se dozvěděly, proč se barví listy a seznámily se s různými druhy a plody stromů a keřů. Z plodů vytvářely mandaly.

Zhodnocení projektu a přínos pro poskytovatele:

Programy se setkaly s velkým zájmem všech oslovených mateřských škol (MŠ Štítčko, MŠ Schweitzerova, MŠ Ovečka, MŠ Holečkova, MŠ Mezinárodní Montessori, MŠ Čtyřlístek, Lesní školka Sofisa, Lesní školka Sluněnka) a dva programy byly připraveny také pro základní školy (ZŠ Horka nad Moravou, ZŠ Svatoplukova a Mezinárodní Montessori škola v Olomouci). Školky a jejich třídy se na programech střídaly. Do budoucna bychom chtěli rozšířit kapacitu programů a oslovit další základní školy v Olomouci.

S nebývalou odezvou se setkala výstava fotografií na plotě botanické zahrady, která upoutala kolemjdoucí přehlídkou krásných fotografií z archívu AOPK ČR.

Projekt byl rozdělen do tří klíčových aktivit:

1. Zpracování metodických materiálů pro výukové programy včetně pracovních listů

Před každým programem byl zpracován plán programu, harmonogram aktivit a připraveny pracovní listy a materiály. Ukázky jsou uvedeny v příloze 1 této závěrečné zprávy. Aktivita vycházely z daného ročního období, důraz byl kladen na přímý kontakt dětí s přírodou, půdou a použitím všech smyslů.

2. Realizace výukových programů

Celkem bylo realizováno 20 výukových programů, kterých se zúčastnilo 500 dětí a 80 dospělých (učitelů MŠ a ZŠ a rodičů). Programy probíhaly se spoluprací s pracovníky Botanické zahrady PřF UP v Olomouci a pracovníky AOPK ČR, pracoviště Olomoucko. Na realizaci programů se podílela studentka PřF UP, která byla asistentkou odborného lektora.

3. Propagace výukových programů

Vzhledem ke kapacitě výukových programů byly mateřské a základní školy oslovovány napřímo elektronicky. Zájem školek i škol byl větší, než byla frekvence nabízených programů. Pozvánky pro ekovýchovné programy pro rodiče a děti byly také prezentovány na webovém profilu Botanické zahrady PřF UP a facebookovém profilu Spolku Viadua. Program o CHKO LP také na stránkách AOPK ČR.

Fotografie z jednotlivých programů byly uveřejňovány průběžně na facebookovém profilu spolku Viadua. Z realizace programu o přírodě CHKO Litovelské Pomoraví byla vyhotovena tisková zpráva a informace byla zveřejněna na stránkách AOPK ČR. Také byl publikován příspěvek v Olomouckých listech.

Závěr:

Realizací projektu vznikla jedinečná možnost pro mateřské školy a základní školy účastnit se zážitkového programu ve venkovním prostředí, a to v blízkosti jejich sídla. Děti se seznámily s prací na zahradě. Největší radost měly z lovu, ať už vodních bezobratlých nebo motýlů. S velkým ohlasem se setkal sběr planě rostoucích rostlin k jídlu. Také výroba květináče upoutala pozornost.

V programech bychom chtěli pokračovat i v roce 2021 a nabídnout je upravené ve větší kapacitě i žákům na druhém stupni ZŠ. Přínosem by určitě bylo realizovat další výstavy na plotě Botanické zahrady PřF UP.

V Olomouci dne 26. 11. 2020

Příloha 1: Ukázky metodických pomůcek

Obrázek 1: Pokusy s vodou – objevování různých skupenství vody a jejich vlastností.

Obrázek 2: Poznávání stromů a jejich plodů.

Chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví slaví 30 let

O PŘÍRODĚ LITOVELSKÉHO POMORAVÍ

PROGRAM PRO DĚTI Z MATEŘSKÝCH ŠKOL A ŽÁKY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

KDY: **18. 6. 2020**

2 TURNUSY: **8,30 – 10,00 hod. | 10,00 – 11,30 hod.**

PROGRAM PRO RODINY S DĚTMI I VEŘEJNOST: 14,00 – 17,30 hod.

Místo konání: **venkovní areál Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty UP, ul. U Botanické zahrady, Olomouc (u Smetanových sadů)**

- Pozorování vodních živočichů v tůních
- Zvířecí obyvatelé lužního lesa i řeky Moravy
- Proměny lužní krajiny
- Jedlé a léčivé rostliny
- **Co jste si zapamatovali? - Po správném vyluštění tajenky najdete poklad!**

Víte, jak
chutná bršlice
kozí noha?

Víte, že
čolek není
ještěrka?

Víte, proč lidé
v minulosti
lovili bobra?

Od 8,30 – 12,30 hod. budou moci žáci ve výtvarném koutku kreslit výkresy do soutěže CHKO Litovelské Pomoraví - krajina plná života.

Na program je nutné se přihlásit do 15. 6. 2020 na e-mail: alicehakova@gmail.com, nebo na telefonu 737 726 287.

Program organizuje spolek Viadua ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, pracoviště Olomoucko a Botanickou zahradou Přírodovědecké fakulty UP. Program proběhne za podpory Statutárního města Olomouc v rámci projektu „Pojďme se učit ven“.

Obrázek 3: Pozvánka na program o přírodě CHKO Litovelské Pomoraví v červnu.

Obrázek 4: Pozvánka na exkurzi pro veřejnost v rámci programu o přírodě CHKO Litovelské Pomoraví.

Příloha 2: Fotografie

Foto 1: Pozorování vodních bezobratlých

Foto 2: Lov vodních bezobratlých, MŠ.

Foto 3: Párování samce a samice u různých ptačích druhů, kteří žijí v botanické zahradě a přilehlém parku.

Foto 4: Výroba keramických květináčů – program pro rodiny s dětmi.

Foto 5: Pozorování ptáků.

Foto 6: Fotografická výstava o přírodě CHKO LP na plotě Botanické zahrady PřF UP.

Foto 7: Ukázka živých ryb.

Foto 8: Výroba mandal z podzimních plodů.

Foto 9: Hledání přírodnin.

Foto 10: Bylinková lékárna.

Foto 11: Vaření a ochutnávání bylinkového čaje.